

Speciální základní škola, Speciální mateřská škola a Praktická škola,
Děčín, příspěvková organizace

Preventivní program školy
pro školní rok 2022/2023

Podstatou školské primární prevence je předcházení vzniku rizikového chování u žáků, u kterých se ještě rizikové chování nevyskytlo.

Úvod

Minimální preventivní program vychází z pokynu MŠMT, č.j.:1454/2000-51, který do prevence rizikových projevů chování zařazuje:

- konzumaci drog včetně alkoholu
- kouření
- kriminalitu
- virtuální drogy a gambling
- záškoláctví
- šikanování a jiné násilí
- rasismus, xenofobii, intoleranci, antisemitismus

Cílem preventivního programu školy je ve spolupráci s rodiči a dalšími odborníky formovat takovou osobnost žáka, která je s ohledem na svůj věk schopná orientovat se v dané problematice. Naším cílem je i to, aby si žáci dokázali vážit svého zdraví, aby uměli dobře nakládat se svým volným časem a zvládali dobře různé sociální situace.

Základním směrem preventivní strategie naší školy je osvojování základních kompetencí v oblasti zdravého životního stylu, prevence závislostí, prevence jakýchkoliv projevů agresivity a také prevence delikventních projevů chování.

Důraz klademe na prohlubování komunikačních dovedností, které jsou základním předpokladem dobrého a úspěšného života. Zaměřujeme se napříč celým vzdělávacím procesem na posilování zdravého sebevědomí žáků, sebeúcty a vzájemné úcty, správné a účinné řešení konfliktů, překonávání překážek, vedeme žáky ke smysluplnému trávení volného času. Víme, že nuda a zahálka jsou úrodnou půdou pro vznik rizikového chování. S tím souvisí i problematika závislosti na PC a všechna nebezpečí související se sociálními sítěmi.

Koordinace preventivních aktivit:

Mgr. et Bc. Roman Stružinský – ředitel školy

Mgr. Miloslava Dvořáková – výchovná poradkyně

Mgr. Martina Jaborová – metodik primární prevence

Metodické a koordinační činnosti:

- tvorba a kontrola realizace preventivního programu školy
- koordinace realizace aktivit školy zaměřených na primární prevenci, záškoláctví, abúzu návykových látek, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalších rizikových projevů chování
- metodické vedení činností pedagogických pracovníků školy v oblasti rizikového chování.
- příprava a realizace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu.
- koordinace spolupráce školy s orgány a institucemi státní správy, které mají v kompetenci problematiku rizikového chování. /PPP, K-centrum, SVP, referáty sociálních věcí, PČR, MP apod./
- kontaktování odpovídajícího zařízení a participace na intervenci v případě akutního výskytu rizikového chování.
- shromažďování odborných zpráv a informací o žácích, kteří jsou v péči poradenských a dalších specializovaných pracovišť v rámci prevence rizikového chování v souladu s předpisy o ochraně osobních údajů.
- zpráva o preventivních aktivitách za každé pololetí.
- vedení deníku metodika

Za realizaci Preventivního programu školy zodpovídá metodik prevence, který koordinuje práci jednotlivých učitelů. Metodik analyzuje současný stav a zároveň se podílí na řešení jednotlivých problémů, a to ve spolupráci s vedením školy, výchovným poradcem a dalšími pedagogy. O průběhu naplňování Preventivního programu informuje vedení školy a spolu s ním pravidelně vyhodnocuje aktuální situaci ve škole.

Analýza situace

K 15.9. 2022 čítá naše škola celkem 162 žáků. Jsme škola speciální a značná část našich žáků pochází ze slabého a nepodnětného sociokulturního prostředí. Na toto prostředí se zcela zákonitě váže vysoké riziko vzniku rizikových projevů chování. Naším prvotním cílem je tedy těmto projevům zabránit nebo je alespoň zmírnit.

Pokud se ve škole vyskytnou problémy v oblasti rizikového chování žáků, jsou řešeny vždy v součinnosti s vedením školy, výchovným poradcem a učiteli. Do řešení jsou pochopitelně zapojeni rodiče i samotní žáci.

V minulých letech jsme řešili především problémy se záškoláctvím, dále pak byly řešeny různé formy nevhodného chování žáků k sobě navzájem, různé projevy agrese a také šikana.

Vzhledem k tomu, že patříme mezi školy s nižším počtem žáků, daří se nám vzniklé problémy včas zachytit, zanalyzovat a najít to nejvhodnější řešení. Soustavnou prací s kolektivem tříd se nám daří mnoha problémům předcházet.

Prevence v tomto školním roce:

2. stupeň

V říjnu 2022 zahájíme na druhém stupni program všeobecné primární prevence s názvem: **PROGRAM DLOUHODOBÉ ŠKOLSKÉ PRIMÁRNÍ PREVENCE PRO ZŠ SPECIÁLNÍ, ZŠ PRAKTICKÉ A PRAKTICKÉ ŠKOLY.** Tento program je pokračováním aktivit, které proběhly v minulém školním roce. Jedná se o rozšíření i o nová témata. V minulém roce se tento interaktivní program setkal s velkým zájmem žáků.

Posláním programu je dlouhodobá všeobecná primární prevence rizikového chování s důrazem na specifickou primární prevenci realizovanou ve školách a školských zařízeních, zaměřenou na práci s běžnou populací (projekty zaměřené na problematiku prevence šikany, agrese, násilí, domácího násilí, závislostní chování, kyberprostoru, sexuální rizikové chování, záškoláctví, poruchy příjmu potravy, rasismu a xenofobie, kriminální chování-krádeže, vandalismus, právní vědomí apod.).

/Sylabus programu – text realizátora/

Program bude pro naši školu realizován litoměřickým **Centrem prevence závislostí**. Tato organizace získala certifikaci v poskytování uceleného programu primární prevence.

Specifika našich žáků vyžadují individuální úpravy v přístupu a sdílení informací. Program Centra prevence závislostí tato specifika respektuje.

Cíl projektu:

Cílem programu DŠPP je předcházet a zmírňovat následky rizikového chování. Posílit sebevědomí dětí, vybudovat u nich zdravé sebepojetí, posílit vnitřní sebepřijetí, posílit rozvoj komunikační dovednosti, naučit členy skupiny pracovat s emocemi, vést je k zodpovědnému a bezpečnému chování a předcházení rizikům.

Hlavní cíle programu – zprostředkovat a poskytnout cílové skupině takové znalosti, dovednosti a postoje, které podporují zdravý životní styl – pracovat takovou formou, aby tyto přednosti dokázali žáci uplatnit ve svém chování nejen v době realizace programu, ale i v budoucnu – omezit u cílové skupiny pravděpodobnost vzniku a rozvoje rizikového chování.

/Sylabus programu – text realizátora/

Jsme škola speciální a naši žáci velmi často pocházejí z velmi znevýhodněného sociokulturního prostředí. Témata prevence v rodinách našich žáků nejsou obvyklá, a právě naopak jsou naši žáci v rodinách svědky různých podob rizikových projevů chování a jednání.

Preventivní aktivity, které ve škole pravidelně realizujeme, jsou často jediné, se kterými se děti ve svém životě setkají. Proto považujeme za důležité jim primární prevenci, která je vedená hravě a zábavně, nabídnout. Zprostředkujeme jim tak důležité informace a nové zážitky, které mohou kladně a významně ovlivnit jejich život.

Po ukončení programu budeme u žáků získané znalosti systematicky rozšiřovat a upevňovat v rámci výuky i při práci se třídou. Program bude probíhat vždy v dané třídě, v jednom kolektivu.

Přehled realizace:

Datum	Třída	Čas	Název bloku	Místo konání	Cena	Lektoři
21.10.2022	6.	8:00 – 9:40	Nebezpečí zvané drogy – alkohol a kouření	Třída	1000,-	Lucie Martin
21.10.2022	7.	8:00 – 9:40	Umění komunikace – umět říct svůj názor	Třída	1000,-	Martina Dan
21.10.2022	8.	10:00 – 11:40	Sexualita a mezilidské vztahy	Třída	1000,-	Lucie Martin
21.10.2022	9.	10:00 – 11:40	Svoboda s odpovědností – právo a povinnost	Třída	1000,-	Martina Dan
18.11. 2022	6.	8:00 – 9:40	Nebezpečí zvané drogy – alkohol a kouření II.	Třída	1000,-	Lucie Martin
18.11. 2022	7.	8:00 – 9:40	Umění komunikace – umět říct svůj názor II.	Třída	1000,-	Martina Dan
18.11. 2022	8.	10:00 – 11:40	Sexualita a mezilidské vztahy II.	Třída	1000,-	Lucie Martin
18.11. 2022	9.	10:00 – 11:40	Svoboda s odpovědností – právo a povinnost II.	Třída	1000,-	Martina Dan

Rámcový časový harmonogram:

První pololetí školního roku 2022–2023. Říjen až listopad 2022. Prosinec bychom věnovali upevňování a prohlubování získaných znalostí a dovedností /společná práce, výtvarné techniky, diskuse/.

Dále se budeme v prevenci zaměřovat /to, co program nenabídnul/:

- Prevenci pohlavních a pohlavně přenosných chorob a přenosu viru HIV, prevence těhotenství. Průřezově ve výuce VZ, P, VO, RV. Úkol pro třídní učitele.
- Význam pohybu a zdravé výživy v životě člověka – Formou projektového dne zaměřeného na sport, průřezově v hodinách TV, VO, VZ, RV a P.
- Prevence úrazů – třídní učitelé, učitelé TV, PČ, RV.
- Specifickou primární prevenci zaměřenou na rizikové sexuální chování – v rámci výuky P, VO, RV a VZ.
- Prevence kouření – průřezově v rámci výuky, především pak v hodinách OV, P, RV a VZ
- Prevence zubního kazu, správná péče o zuby a dutinu ústní – v rámci projektového dne. Ve spolupráci s dentální hygienistkou.
- Vybraná témata a besedy s MP Děčín / zda epidemiologická situace dovolí/.
- Žáci mají k dispozici i elektronickou schránku důvěry do které se dostanou přes webové stránky školy.

Primární prevence - 1. stupeň

Besedy s preventistou MP – výběr provedou třídní učitelé ve spolupráci s metodikem prevence. Osloven byl také ZÚ v Ústí nad Labem, který mladším dětem nabízí preventivní programy zábavnou a interaktivní formou.

S jednotlivými tématy prevence se děti setkávají především v prvouce, přírodovědě a vlastivědě.

Hlavním těžištěm prevence na 1. stupni školy i nadále zůstává třídní učitel ve spolupráci s metodikem prevence. Témata prevence budou prolínat mezipředmětově a pravidelně budou konány projektové dny s tématem prevence.

Nově máme ve škole k dispozici několik sad obrázkových karet, které se velmi dobře hodí k práci se třídou a vztahy uvnitř kolektivu. Proškoleny k práci s těmito kartami byly dvě pedagožky včetně metodičky. Karty jsou na vyžádání a k zapůjčení u metodika prevence.

Zaměření na mladší školní věk

- Navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě jako prevence šikany.
- Osvojení a upevnění základních návyků v oblasti hygieny, životosprávy, zdravého životního stylu, v prevenci obezity.
- Žáci dostávají základní informace z oblasti prevence zneužívání alkoholu a cigaret.
- Důraz na všestranný rozvoj osobnosti žáka, rozvoj zdravého sebevědomí a sebehodnocení.
- Důraz na včasné zachycení problémů ve třídních kolektivech – prevence šikany.

- Důraz na spolupráci s rodiči.
- Smysluplné trávení volného času, jeho význam.
- Základy ekologické výchovy.
- Návštěvy filmových a divadelních představení, koncertů, besed apod.
- Účast ve výtvarných a sportovních soutěžích.
- Základy finanční gramotnosti jako prevence zadlužení

Nejdůležitější témata/třídní učitelé/ oba stupně školy

1. Prevence virových onemocnění - hygiena v souvislosti s onemocněním Covid-19 s důrazem na hygienu rukou.
2. Vztahy v kolektivu, prevence šikany.
3. Prevence zneužívání alkoholu, drog. Prevence kouření.
4. Zdravý životní styl - prevence obezity a civilizačních nemocí /zubní kaz/.
5. Nebezpečí kyberprostoru- kyberšikana, zneužívání, hry, sociální sítě.
6. Pro druhý stupeň - prevence rizikového sexuálního chování.
7. Pro druhý stupeň - trestní odpovědnost.

Primární prevence v rámci jednotlivých předmětů – zachycení problémů

Preventivní témata se objevují především v předmětech výchova k občanství, výchova ke zdraví, rodinná výchova a přírodopis. Vztah k pohybu pak v hodinách TV. V hodinách informatiky jsou otevírána témata související s nebezpečím gamblerství, kyberšikany, zneužívání apod.

Úkoly, činnost učitelů a jiných pedagogických pracovníků

- Důležitá je úloha učitele v oblasti tvorby pozitivního sociálního klimatu ve třídě, včasná diagnostika a intervence při vzniku rizikových projevů chování a kooperace s odborníky při jejich řešení. Zejména spolupráce s výchovnou poradkyní, třídními učiteli a dalšími státními institucemi.
- Věnovat pozornost problematickým skupinám žáků nebo jednotlivcům, odhalování projevů asociálního chování mezi žáky – soustředit se zejména na problematiku šikany.
- Sledování opakující se krátkodobé absence žáků jako prevence záškoláctví. Práce s rodiči žáků, kteří se vyhýbají školní docházce.

- Sebevzdělávání učitelů v metodikách preventivní výchovy a ve výchově ke zdravému životnímu stylu v souladu s Národními vzdělávacími osnovami pro oblast prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže.
- Zapojení vedení školy i kolegů do tohoto programu prevence.

Aktivity pro žáky

- výchova k odpovědnosti za zdraví své i ostatních
- realizovat projekty prevence drogových závislostí, konzumace alkoholu, vandalismu, rasismu, násilí
- projekty zaměřené na nebezpečí plynoucí ze sociálních sítí.
- zvýšenou pozornost věnovat prevenci kouření. Víme, že značná část našich žáků kouří.
- směřovat žáky ke správné životosprávě a zdravému životnímu stylu
- zvyšování příznivého klimatu ve třídních kolektivech formou organizování výletů, sportovních akcí a soutěží
- účast na sportovních soutěžích a soutěžích zručnosti
- ekologická výchova, pěstování zdravého vztahu přírodě a její ochraně
- finanční gramotnost jako prevenci zadlužení
- dopravní výchova se zaměřením na prevenci úrazů

Aktivity pro rodiče

- rodiče se mohou seznámit s Preventivním programem školy
- spolupráce s rodiči v případě problémů žáků s chováním, šikanou, návykovými látkami apod.
- rodičům zdůraznit důležitost smysluplného trávení volného času jejich dětí

Žáci by před ukončením povinné školní docházky měli znát a umět:

- pojmenovat základní návykové látky
- znát jejich účinky na lidský organismus
- orientovat se v problematice závislosti
- znát základní právní normy a sankce při jejich porušení
- vědět, kde jsou kontaktní místa pro danou problematiku

- posilovat zdravě své sebevědomí
 - správně se rozhodovat
 - říct ne, aktivně odmítat
 - mít zdravý vztah ke svému tělu a aktivně se starat o své zdraví
 - orientovat se v problematice sexuální výchovy
 - bránit se různým formám násilí, vědět, kde hledat pomoc, umět je rozeznat
 - zvládat základní sociální dovednosti
 - orientovat se v hospodaření s finančními prostředky, nebezpečí zadlužování apod.
-
- znát dopravní předpisy

Prevence šikany

Posilování a rozvoj mezilidských vztahů

Prevence projevů xenofobie, rasismu, antisemitismu

Cíle preventivních aktivit

- předcházet šikaně – jejím projevům, stádiím a formám
- předcházet projevům rasismu
- upevňovat obecně uznávané hodnoty lidské společnosti
- vyvracet předsudky, pěstovat úctu k životu
- posilovat a rozvíjet zdravé vrstevnické vztahy
- zajistit žákům ve škole bezpečnost o přestávkách – dozory
- účinně a profesionálně postupovat při rozpoznání šikany v souladu s pokyny MŠMT

Jak poznáme, že cíle se naplňují

- mezi žáky nebují šikana
- žáci samostatně myslí, rozhodují se, projevují svůj názor
- žáci mají zájem o pospolitost třídy
- na půdě školy panuje důvěrná a bezpečná atmosféra
- žáci jsou ochotni řešit své konflikty dohodou
- žáci jeví zájem o návštěvy odborníků a nová témata

Prevence drogových závislostí, alkoholismu a kouření

Cíle preventivních aktivit

- předcházet užívání návykových látek a oddálit první kontakt s nimi
- aktivizovat žáky ke smysluplnému trávení volného času

Jak poznáme, že cíle se naplňují

- žáci mají reálný obraz „světa drog“
- žáci se účastní výletů, exkurzí apod. organizovaných školou, zapojují se také do mimoškolních aktivit, které nabízí škola nebo další organizace města
- žáci se zajímají o problematiku užívání drog – následky, vědí, na koho se mají v případě obtíží obrátit

Prevence rizikového sexuálního chování, sexuálního zneužívání a týrání

Cíle preventivních aktivit:

- předcházet rizikovému sexuálnímu chování, rizikům předčasného sexuálního života, rizikům sexuálního zneužívání
- orientace v problematice sexuální výchovy
- žáci mají kladný postoj k obecně uznávaným hodnotám – rodina, mateřství, přátelství
- žáky vést k dlouhodobým vztahům postaveným na lásce
- podporovat zdravé sebevědomí žáků a citlivě přistupovat k jejich problémům

Jak poznáme, že cíle se naplňují

- žáci jednají asertivně
- žáci mají zodpovědný postoj k sexu
- žáci upřednostňují obecně uznávané hodnoty, dávají přednost dlouhodobým vztahům založeným na lásce
- žáci se orientují v problematice sexuální výchovy a vědí, na koho se mají v případě potřeby obrátit

Prevence kriminality a delikvence (dle pokynu MŠMT), právní odpovědnost

Cíle preventivních aktivit:

- vysvětlit a popsat základní projevy kriminality a delikvence
- vysvětlit jednotlivé dílčí mechanismy a dynamiku trestných činů, přestupků
- předkládat a vysvětlovat modelové situace spolupráce s Policií ČR – besedy, přednášky, školní řád, Trestní zákoník, Ústava ČR, Charta práv dítěte apod.
- upevňovat základní pravidla společenského chování, dbát na dodržování zákona a morální zásady

Jak poznáme, že cíle se naplňují

- žáci jsou si vědomi následků spáchání přestupku a trestného činu
- žáci znají školní řád
- žáci znají a respektují základní lidská práva a hodnoty společenského chování
- žáci vědí, na koho se v případě potřeby obrátit a mají důvěru v pedagogický sbor

Prevence záškoláctví

Cíle preventivních aktivit:

- snížit počet zameškaných hodin
- vypracovat plán v souladu se ŠŘ a pokyny MŠMT na řešení neomluvené školní docházky
- spolupracovat se sociálním odborem, Policií ČR

Jak poznáme, že cíle se naplňují

- nízký počet neomluvených zameškaných hodin
- škola má vypracovaný plán a postupy, jak řešit neomluvenou docházku

Zdravý životní styl, prevence vzniku poruch příjmu potravy

Ekologie

Cíle preventivních aktivit

- popsat zdravý životní styl
- upevňovat kladný vztah ke svému tělu
- různé styly života v návaznosti na zdraví a nemoc
- předcházet negativnímu vlivu médií
- předcházet vzniku poruch příjmu potravy
- upevňovat a rozvíjet kladný vztah k životnímu prostředí – ekologie
- znalost poskytování první pomoci, integrovaný záchranný systém

Jak poznáme, že cíle se naplňují

- žáci mají zájem o zdravý životní styl, dbají o svůj zevnějšek a tělo
- žáci znají pozitiva a negativa různých stylů života
- přemýšlí o vlivu médií a reklamy na jejich život
- žáci mají kladný vztah k přírodě a životnímu prostředí

Prevence virtuálních drog – patologické hráčství a závislost na počítačových hrách

Cíle preventivních aktivit

- seznámit žáky se základními pojmy virtuálních drog – TV, PC, reality show, výherní automaty, sázení apod.
- předcházet zdravotním, sociálním a psychickým poškozením v důsledku přílišného užívání virtuálních drog
- podporovat počítačové hry, filmy s kladnými stránkami obsahu

Jak poznáme, že cíle se naplňují

- žáci znají základní pojmy, pozitiva a negativa virtuálních drog, jsou si vědomi pravidel pro jejich užívání a znají následky jejich porušování
- žáci nevyhledávají pouze hry s tematikou násilí, zabíjení apod.

Rizikové skupiny – maximální snaha o pomoc problémovým dětem, jednání s rodiči za přítomnosti výchovného poradce, spolupráce s OSPOD a dalšími státními institucemi.

Spolupráce s rodiči

Stále hledáme nové cesty, jak navázat užší kontakt s rodiči, jak vzbudit jejich hlubší zájem o problémy jejich dětí a získávání poznatků především v oblasti komunikace a výchovného působení.

Podpora vedení školy

Vedení školy v průběhu školního roku vytváří podmínky pro naplňování cílů preventivního programu.

Informovanost pedagogických pracovníků

S preventivním programem školy jsou seznámeni všichni pedagogičtí pracovníci. V tištěné podobě je k dispozici na každém pracovišti.

Vypracovala: Mgr. Martina Jaborová – metodička prevence, 13.9. 2022

Použité materiály: Mgr. Hana Slavíková: Manuál pro tvorbu Minimálně preventivního programu pro školy

Škola vytvořila dle metodického pokynu MŠMT Školní strategii prevence šikanování.

ŠKOLNÍ STRATEGIE PREVENCE ŠIKANOVÁNÍ

Vymezení pojmu šikana: Metodický pokyn MŠMT ČR k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení definuje *šikanu* takto:

- jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka
- opakované fyzické a psychické útoky vůči jedinci (příp. skupině jedinců), která se neumí nebo nemůže bránit
- **přímá podoba šikany:** fyzické útoky, vydírání, loupeže, poškozování věcí, slovní útoky, pomlavy, vyhrožování, ponižování, sexuální obtěžování, kyberšikana prostřednictvím e-mailů, SMS zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.
- **nepřímá podoba šikany:** demonstrativní přehlížení, ignorování žáka
- **verbální šikana**
- **fyzická šikana**
- **smíšená šikana**

Stadia šikanování

První stádium šikanování: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stádium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou žáci na okraji skupiny sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objeví se první náznaky fyzické agrese.

Třetí stádium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, „úderné jádro“. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem šikany. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“.

Čtvrté stádium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou třídy a stanou se nepsaným zákonem. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stádium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy, šikanování se stává skupinovým programem. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které je možno označit jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

Typy iniciátorů šikanování:

1. typ

Hrubý, primitivní, impulsivní, se silným energetickým přetlakem, kázeňskými problémy – narušeným vztahem k autoritě, někdy zapojený do gangů páchajících trestnou činností.

Vnější forma šikanování

Šikanuje masivně, tvrdě a nelítostně, vyžaduje absolutní poslušnost, používá šikanování cíleně k zastrašování ostatních.

Specifika rodinné výchovy

Častý výskyt agrese a brutality rodičů, jako by agresori násilí vraceli nebo ho napodobovali.

2. typ

Velmi slušný, kultivovaný, narcisticky šlechtěný, sevřený, zvýšeně úzkostný, někdy i se sadistickými tendencemi v sexuálním smyslu.

Vnější forma šikanování

Násilí a mučení je cílené a rafinované, děje se spíše ve skrytu, bez přítomnosti svědků.

Specifika rodinné výchovy

Časté uplatňování důsledného a náročného přístupu, někdy až vojenského drilu bez lásky.

3. typ

„Srandista“, optimistický, dobrodružný, se značnou sebedůvěrou, výmluvný, nezřídka oblíbený a vlivný.

Vnější forma šikanování

Šikanuje pro pobavení sebe i ostatních. Patrná snaha vypíchnout „humorné“ a „zábavné“ stránky.

Specifika rodinné výchovy

Nebyla zaznamenána významnější specifika, pouze v obecnější rovině je přítomna absence duchovních a mravních hodnot v rodině.

Základní cíle prevence šikany:

- výchova ke zdravému životnímu stylu
- rozvoj a podpora sociálních kompetencí u žáků
- zavedení nových metod výuky, zapojení všech žáků do procesu výuky (tzn. snížení rizika vyčlenění některých žáků z kolektivu)
- rozvoj tvořivosti, samostatného uvažování, kritického myšlení a sociálních dovedností žáků
- vytvoření široké nabídky volnočasových aktivit jako prevence nudy nebo stresu
- zapojení témat souvisejících s prevencí rizikových forem chování do výuky ve všech vhodných předmětech

Základní kompetence v rámci prevence rizikových forem chování a výchovy ke zdravému životnímu stylu:

- sociální kompetence (orientace v sociálních vztazích, odpovědnost za své chování, uvědomění si důsledků svého jednání). V rámci osobnostní a sociální výchovy
- komunikační dovednosti (schopnost řešit problémy, adekvátní reakce na stres a neúspěch, správné hodnocení životních hodnot a stanovení priorit v životě člověka)
- pěstování právního vědomí, mravních hodnot, tolerance a porozumění

Metody a formy práce

- vytvoření pozitivního sociálního klimatu ve škole, atmosféry důvěry, pohody a klidu, bez strachu z neúspěchu
- využití kritického myšlení
- vést žáky ke schopnosti vyjádřit vhodně svůj názor, argumentovat, diskutovat o různých alternativách
- využití simulačních her – hraní rolí, navození reálné situace a zhodnocení nejrozumnějších způsobů jejího řešení
- brainstorming, diskuse
- nácvik verbální i neverbální komunikace
- práce se sadami obrázkových karet

Témata prevence ve vyučovacích předmětech

- Prvouka – vztahy v rodině a kolektivech
- Přírodověda – lidské rasy, výchova ke zdraví, osobní bezpečí, zdraví člověka
- Dějepis – rasy a jazyky
- Cizí jazyky – rozdílnost kultur
- Český jazyk a literatura – mimočítanková četba
- Hudební výchova – muzikoterapie
- Výtvarná výchova – různá témata prevence
- Chemie, výchova ke zdraví – návykové látky
- Přírodopis – rasy, zdravá výživa, sexuální výchova
- Výchova k občanství – společenské vztahy, šikana, problémy rasové a jiné nesnášenlivosti, sebehodnocení, sebepoznání, zvládání neúspěchu
- Výchova ke zdraví – zdravý životní styl, problematika závislostí, poruchy příjmu potravy apod.
- Rodinná výchova

Volnočasové aktivity

- akce školní družiny
- výlety jako náměty pro trávení volného času
- čtenářské kluby
- kluby zábavné logiky

Plán a postupy řešení šikanování

Krizový plán A – škola je schopna řešit šikanu vlastními silami:

Jestliže je pedagog informován o podezření na šikanu:

- zahájí okamžitě vyšetřování
- spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem
- informuje ředitele školy
- všichni pedagogové byli seznámeni se základními postupy při vyšetřování šikany /dle metodického pokynu/

Základní kroky k řešení šikany

1. Pozorujte atmosféru ve třídě, konzultujte s kolegy.
2. Oznamte své podezření vedení školy, výchovnému poradci a metodikovi prevence.
3. Mezi čtyřma očima zjišťujte informace od nezaujatých svědků. Vždy pořídí zápis rozhovoru.
4. Chraňte oběť šikany, zjistěte od ní co nejvíce informací (POZOR: oběť často nechce o svých problémech hovořit – bojí se, stydí, zapírá, tvrdí, že o nic vážného nejde!).
5. Proveďte rozhovor s agresory, případně jejich vzájemnou konfrontaci.
6. Spolupracujte s rodiči oběti i agresorů.
7. Rozeberte situaci se třídou, dále pracujte se vztahy.

Třídní učitel spolu s metodikem prevence vždy informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany. Navrhne pedagogické radě potrestání agresorů.

Krizový plán B – řešení případů pokročilé a nestandardní šikany

V případě, že škola není schopna řešit šikanu vlastními silami, obrátí se na specializované instituce a školská poradenská zařízení.

Spolupráce se specializovanými institucemi:

- Středisko výchovné péče
- Pedagogicko - psychologická poradna
- Odbor sociálních věcí
- Poradce pro práci s romskými dětmi
- Speciálně pedagogické centrum

Výchovná opatření

- s agresorem je třeba dále pracovat – formou pohovoru zjišťovat motivy jeho jednání, náhled na jeho chování
- nutno pracovat se třídou, se vztahy ve skupině
- pro potrestání agresorů je možno využít následující výchovná opatření, o kterých rozhodne pedagogická rada:
 - důtka třídního učitel
 - důtka ředitele školy

- snížená známka z chování
- v mimořádných případech (opakované nebo brutální případy šikany) může ředitel navrhnout rodičům dobrovolné umístění dítěte do SVP nebo diagnostického ústavu, případně podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou.

Spolupráce školy s rodiči

- doporučí vhodný postup v případě jakéhokoliv podezření na šikanu
- v případě jakéhokoliv podezření na šikanu škola informuje rodiče oběti i agresora

Čeho se vyvarovat

V počáteční fázi vyšetřování **zásadně neřešit před celou třídou** nebo větší skupinou dětí (obrovská, ale častá chyba – děti jako svědci často nerozlišují mezi tím, co prožily, a co znají z doslechu, navíc je oběť zastrašena a agresor má čas se připravit).

Zásadně odmítat konfrontaci obětí a agresorů nebo jejich rodičů.

Brát v úvahu, že agresori zdůvodňují své chování přijatelnými nebo dokonce ušlechtilými cíli („on pořád všechny provokuje“ apod.), nepodlehnout jednostrannému nazírání, snažit se o objektivitu.

Při náhlém výbuchu násilí vůči oběti je samozřejmě **nutno postupovat odlišně** – jednat rázně, **okamžitě zajistit ochranu oběti a izolovat agresory** (i vzájemně – kvůli možnosti domluvit si křivou výpověď), vyslechnout oběť a svědky mezi čtyřma očima, ale bez zbytečného utajování, bez prodlení oznámit věc vedení školy.

Možné příznaky šikanování

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechutí jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach. Ztráta chuti k jídlu.

- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě. Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.

Důležité informace pro rodiče:

/vlepeno v žákovské knížce, od 5. ročníku, v nižších ročnících se šikana téměř nevyskytuje/

Školní metodik prevence: Mgr. Martina Jaborová

Rodiče mohou vyhledat pomoc metodika prevence v případech problémových projevů chování žáků, násilí, zneužívání návykových látek, šikany apod.

Možné příznaky šikanování

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by tráвило volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach. Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě. Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.

KYBERŠIKANA

Jedná se o šikanování jiné osoby pomocí informačních technologií – internetu, mobilních telefonů apod. (např. vydírání, ubližování, ztrapňování, obtěžování, ohrožování, zastrašování apod.).

Možné příznaky kyberšikany

- Zasílání urážlivých a zastrašujících zpráv nebo pomluv (e-mail, SMS, chat, ICQ, Skype)
- Pořizování zvukových záznamů, videí či fotografií, jejich upravování a následné zveřejňování s cílem poškodit vybranou osobu (předem připravený fyzický útok, natáčení učitele apod.)
- Vytváření internetových stránek, které urážejí, pomlouvají nebo ponižují konkrétní osobu (blogy a jiné www stránky)
- Zneužívání cizího účtu – krádež identity (e-mailového, diskuzního apod.)
- Provokování a napadání uživatelů v diskuzních fórech, tapetování (chatovací místnosti apod.)
- Odhalování cizích tajemství
- Vydírání pomocí mobilního telefonu nebo internetu
- Obtěžování a pronásledování voláním, psaním zpráv nebo prozváněním

Pokud se stane a u Vašeho dítěte zjistíte některý z těchto varovných signálů, neváhejte a vyhledejte odbornou pomoc. Začít můžete ve škole.

Telefon: 773 032 894

Mail: skola@specdcbynov.cz

Krizový plán školy

Krizový plán školy má za úkol identifikovat možné projevy rizikového chování, určit místa ve škole, na kterých dochází k rizikovému chování a stanovit cíle a nástroje, které slouží k prevenci a předcházení těchto jevů.

Krizový plán se opírá o následující legislativní dokumenty:

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č.j. 21291/ 2010-28 Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, č.j. 14423/ 99-22 Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. 21149/2016).

Školní preventivní tým:

Mgr. Roman Stružinský, ředitel
Mgr. Martina Jaborová, metodička prevence
Mgr. Miloslava Dvořáková, výchovná poradkyně
Třídní učitelé

Preventivní zařízení, kontakty

SVP: **412 557 171, 723 508 437**
SPC: **775 445 039**
PPP: **412 532 071, 775 441 269**
OSPOD: **778 436 539 – Mgr. Galambová, vedoucí**
Policie ČR: **158**
Hasiči: **150**
Integrovaný záchranný systém: **112**
Městská policie: **156**

Návykové látky

Všem osobám je v prostorách školy zakázáno užívat návykové látky – alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobílé ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací či rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.

Alkohol

V prostorách školy, v době vyučování i na všech akcích školou pořádaných platí zákaz konzumace alkoholu.

Co dělat:

- při přistižení žáka je primárně nutné zabránit mu v další konzumaci
- alkohol je třeba odebrat a zajistit
- posouzení stavu žáka – při ohrožení na zdraví a životě volat 155
- okamžitě informovat zákonného zástupce žáka. Není-li tento dostupný, obrátí se škola na OSPOD a vyčká jeho pokynů
- jestliže nebezpečí nehrozí, sepiše krátký záznam s vyjádřením žáka (datum, místo, čas, jméno žáka, podpis)
- **zákonnému zástupci oznámí škola konzumaci alkoholu vždy**
- výchovná opatření jsou udělena dle Školního řádu
- při opakování užití alkoholu vyrozumí škola OSPOD

Tabákové výrobky

V prostorách školy, v době vyučování i na všech akcích školy pořádaných platí zákaz kouření.

Co dělat:

- při přistižení žáka je primárně nutné zabránit mu v další konzumaci – tabákový výrobek je třeba žákovi odebrat a zajistit
- o události se sepiše záznam a je informován zákonný zástupce žáka
- při opakování se vyrozumí OSPOD
- výchovná opatření dle Školního řádu

Omamné a psychotropní látky (OPL)

V prostorách školy, v době vyučování i na všech akcích školy je zakázaná výroba, distribuce, přechovávání, šíření i propagace omamných a psychotropních látek. Je zakázáno i navádění k užívání těchto látek a vstup do školy pod vlivem OPL

Co dělat:

- při přistižení žáka je primárně nutné zabránit mu v další konzumaci
- návykovou látku je třeba odebrat a zajistit ji, aby nedošlo k další konzumaci

- pedagogický pracovník posoudí, zda žákovi nehrozí nějaké nebezpečí
- v případě ohrožení na zdraví a životě volat 155
- okamžitě informovat zákonného zástupce žáka, není-li dostupný vyrozumí OSPOD, vyčká jeho pokynů a vyžádá si pomoc
- je-li toho žák schopen udělá se s ním zápis (datum, místo, čas, jméno a podpis žáka)
- současně škola splní oznamovací povinnost k orgánu OSPOD
- výchovná opatření dle Školního řádu

Nález OPL ve škole

1. Nález látky v prostorách školy

- nepodrobovat žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury
- ihned oznámit vedení školy
- za přítomnosti dalšího pracovníka vložit do obálky (datum, čas, přelepit, razítko školy)
- o nález vyrozumět Policii ČR

2. Nález látky u žáka

- nepodrobovat žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury – ihned oznámit vedení školy
- za přítomnosti ředitele školy (zástupce ředitele, MP) sepsat stručný záznam (datum, místo, čas, jméno a podpis žáka), v případě, že žák odmítne, uvést tuto skutečnost do zápisu.
- v případě intoxikace žáka přinesenou látkou – předat ji lékaři.

Podezření, že žák má u sebe OPL

- vyrozumět Policii ČR, zkonzultovat postup
- informovat zákonného zástupce
- žáka izolovat a do příjezdu Policie ČR ho mít pod dohledem
- **v žádném případě neprovádět osobní prohlídku ani prohlídku jeho věcí**

Distribuce OPL ve škole

- distribuce a šíření = trestný čin
- vyrozumět Policii ČR, zkonzultovat postup
- vyrozumět zákonného zástupce a OSPOD

